

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa H. K.

przeciwko J. J.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 października 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt V ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokat P. G. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym,

3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata J. L. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda H. K. od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 14 sierpnia 2018 r., którym

oddalone zostało jego powództwo skierowane przeciwko J. J. o ochronę dóbr osobistych.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że skierowanie przez pozwanego do sądu - prowadzącego sprawę karną z udziałem stron w charakterze oskarżonych - pisma o zwiększenie nadzoru nad aktami, w związku z ich udostępnianiem powodowi, gdyż „lubi usuwać istotne dowody, które są dla niego niewygodne” nie cechuje się bezprawnością, mieści się bowiem w prawie do obrony. Ocenę tę zdaniem Sądu wzmacnia okoliczność, że powód jest osobą wielokrotnie karaną - w tym za przestępstwa przeciwko dokumentom - a treść pisma była dostępna tylko dla osób, które ze względu na obowiązki zawodowe mogły mieć z nim styczność.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda.

Wnosząc o przyjęcie jej do rozpoznania, wskazał on na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do odpowiedzi na pytanie czy sąd w postępowaniu cywilnym jest władny przeprowadzić przeciwdowody i obalić domniemanie prawne w zakresie bezprawności naruszenia dobra osobistego, przy braku inicjatywy dowodowej w tym zakresie po stronie pozwanego.

Pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżących, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd

Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz.151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, niepubl., z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepubl., i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącego nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań.

Po pierwsze zagadnienie domniemania bezprawności wynikające z art. 24 k.c. jest przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Wpływa ono w sposób korzystny dla pokrzywdzonego na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. W konsekwencji z domniemania tego pokrzywdzony korzysta zawsze wtedy, gdy bez jego istnienia w systemie prawnym ochrona nie byłaby mu przyznana. Problem ten nie występuje w sprawach, w których – tak jak w rozpoznawanym przypadku - stan faktyczny nie budzi wątpliwości, a ocenie podlega tylko czy zachowanie sprawcy mieści się w granicach porządku prawnego. Niezależnie od powyższego sąd może z urzędu dopuścić dowód przeciwko domniemaniu prawnemu, jeżeli ustawa tego

nie wyłącza (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 1997r., II CKN 378/97, OSP 1998, nr 6, poz.111).

Po drugie, okolicznościami wyłączającymi bezprawność jest między innymi działanie w dozwolonych prawem granicach do czego - w okolicznościach konkretnego przypadku - może należeć także podejmowanie przez stronę procesu cywilnego czy oskarżonego w sprawie karnej obrony, przy uwzględnieniu konieczności każdorazowego rozstrzygnięcia przez sąd kolizji praw podmiotowych powoda i pozwanego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 maja 1990r., I CR 216/90, PS 1992, nr 1, s. 53 , z dnia 25 kwietnia 1990r., I CR 147/90, niepubl., z dnia 19 października 1989r., II CR 419/89, OSP 1990, nr 11 -12, poz.377, z dnia 25 października 1982r., I CR 239/82, niepubl., i z dnia 19 lipca 1978r., I CR 254/78, GP 1978, nr 21, s.8).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronom z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie §16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 7 oraz § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019r., poz.18).